

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

DANCSOKNÉ FÓRIS EDINA KLÁRA
BUDAPEST
2020

SZENT ISTVÁN EGYETEM

VIDÉKI TÉRSÉGEK A TELEPÜLÉSEK
SZÖVETÉBEN

DANCSOKNÉ FÓRIS EDINA KLÁRA
BUDAPEST
2020

A doktori iskola

megnevezése: Szent István Egyetem
Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori
Iskola

tudományága: Agrárműszaki tudományok

vezetője: **Dr. Bozó László**
egyetemi tanár, DSc, MHAS
SZIE, Mezőgazdaság- és
Környezettudományi Kar,
Környezettudományi Intézet

Témavezető: **Dr. Kollányi László**
docens, CSc
Szent István Egyetem
Tájtervezési és Tájvédelmi Intézet

.....

Az iskolavezető jóváhagyása

.....

A témavezető jóváhagyása

1. A MUNKA ELŐZMÉNYEI

A vidéki térségek fokozatos felértékelődése mellett az egész világon tapasztalt urbanizációs folyamatok újra és újra a város–vidék kapcsolatra terelik a figyelmet, mert a területi kohézió megteremtéséért történt fáradozások ellenére egyre növekvő különbséggel kell szembenézni a városi és vidéki térségek között. A magyarországi települések túlnyomó része vidékinek tekinthető, ezért a vidékfejlesztésnek hazánkban nagy jelentősége van. A vidéki és városi térségek elkülönítése országoként más és más kritériumrendszer alapján történik, az egyes országok töreksenek az adottságaiknak jobban megfelelő, saját meghatározásra. Gyakran ennek mozgatórugója a vidékfejlesztési támogatások minél teljesebb körű lehívásának biztosítása. A vidéki térségek lehatárolásának nagy jelentősége van tehát gazdasági, vidékfejlesztési szempontból, azonban a vidéki térségek lehatárolásának tudományos értékű szempontrendszerre is szüksége van, mert az a kérdés, hogy mit tekintünk vidéknek, hogy miben különbözik a városi térségtől, nem egyszerűsíthető le támogatási kérdésre.

A vidéki térségek és települések jellemzésekor a jobb környezeti minőség, a nagyobb zöldfelületi arány, a mező- és erdőgazdaság dominanciája, a nyugodt élet lehetősége gyakori előfeltételezés. Az a tény, hogy a mezőgazdaság részesedése napjainkra nagymértékben lecsökkent mind a GDP, mind a foglalkoztatás tekintetében, felveti azt a kérdést, hogy vajon ezek az előfeltételezések megállják-e még a helyüket? A felmerülő kérdések közül az urbánus és a rurális terek szövetében a településhálózat és a zöldinfrastruktúra hálózat került tudományos érdeklődésem középpontjába. Kutatásomban arra törekedtem, hogy minél teljesebb képet kapjak a hazai vidék

jelenlegi helyzetéről, különös tekintettel a tájépítészet számára fontos zöldfelületekkel kapcsolatban a települések teljes közigazgatási területét figyelembe véve.

Város és vidék kapcsolata folyamatos változásban van, számos elmélet is született az ideális kapcsolati hálóról, a hazai sajátos településhálózatra vonatkozóan is. A településközi kapcsolatok kialakulását számtalan tényező befolyásolja, melynek egy csoportját a táji adottságok fedik le. Ennek megfelelően létre is jöttek olyan települési együttműködések, amelyeket valamilyen táji adottság inicializált. A vidékfejlesztés számára alapvető fontosságú településközi kapcsolatok és a táj viszonya a regionális politika és a vidékpolitika kapcsolatrendszerét is érinti.

A térségi tervezésben hangsúlyozott place-based (hely-alapú) tervezés követelménye is a tájban való gondolkodás lehetőségét veti fel a vidékfejlesztésben is. A vidékfejlesztési dokumentumok feltárják a vidékfejlesztésben előforduló, a város–vidék kapcsolatról és a tájról alkotott – olykor ellentmondásos – elképzeléseket.

A táj alapinfrastruktúrája, a zöldinfrastruktúra is szorosan összefügg a vidékfejlesztéssel, az ökológiai szolgáltatások révén. A zöldinfrastruktúra (mint élettámogató rendszer) jelenléte, mennyisége ezért a különböző típusú települések és térségek elkülönítésében lényegileg orientáló kritérium lesz.

Kutatásaim innovációja a város–vidék dichotómia és a zöldinfrastruktúra– (és ezzel ökológiai szolgáltatásokkal való) ellátottság együttes, táji keretben történő szemléletében foglalható össze, ami új megközelítés a vidékkutatásban.

1. 1. Célkitűzés

Értekezésemben a változásban lévő vidéki térségek sokféleségét bemutatva szeretnék a vidékfejlesztés hatékonyabbá tételéhez hozzájárulni a vidéki és a városi térségek egymáshoz való viszonyának mélyebb megértésével és leírásával. A város–vidék kapcsolatot a településeket befogadó táj alapvető struktúrái közül a településhálózat és a zöldinfrastruktúra kapcsolatrendszerén keresztül vizsgálva szeretném bizonyítani, hogy a város és a vidék harmonikus együttműködésében létrejövő területi fejlődés eléréséhez előrevivő lépés lenne a vidékfejlesztésben a zöldinfrastruktúra által nyújtott ökológiai szolgáltatásokkal felelősen gazdálkodó tájszintű együttműködésekre építeni.

Kutatásaim során az alábbi **részcélok** megvalósítását tűztem ki a főcél elérése érdekében:

1. Feltárni a hazai országos vidékfejlesztési stratégiák, programok tájra és a város–vidék kapcsolatra vonatkozó megközelítéseit, a dokumentumokban megjelenő fogalmak jelentését, illetve az azzal kapcsolatos programelemek változásait.
2. Feltárni a város–vidék kapcsolatokra vonatkozó elméletek történetét, különös tekintettel a hazai településhálózatra vonatkozó elméletekre.
3. Feltárni a településközi kapcsolatok történetét a mintaterületekre vonatkozóan.
4. A tájszintű együttműködések fogalmának definiálása, valós együttműködések megismerése annak érdekében, hogy bizonyítsam a feltételezésemet, miszerint ezek az együttműködések a vidékfejlesztési tervezés helyi szintjét képezhetik.

5. A táj, a zöldinfrastruktúra és a vidékfejlesztés összefüggés-rendszerének feltárása, országos zöldinfrastruktúra-ellátottsági vizsgálatok végzése.
6. Hazai mintaterületek településein és országos szinten vizsgálatokat végezni a város-vidék kapcsolatra vonatkozó általános vélekedések (mítoszok) igazolhatóságának megállapítása érdekében.
7. Az országos vizsgálat eredményeinek validálása mintaterületi vizsgálatokkal.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásaim anyaga között írott források, térképek, adatbázisok és saját terepi ismeretek szerepelnek.

A szakirodalmi kutatást keresőszavas feltárással kezdtem, majd hólabda módszerrel találtam a témámhoz egyre közelebbi forrásokat. A téma kibontásához és megalapozásához foglalkoztam a térségi tervezési rendszerekkel, gyűjtöttem példákat a táji alapon szerveződött településközi együttműködésekre. Áttekintettem a hazai országos vidékfejlesztési programokat, valamint a mintaterületeimre vonatkozó helyi (vidék)fejlesztési stratégiákat. Nyelvismeretemenek megfelelően magyar, angol és német nyelvű forrásokat kutattam. A statisztikai adatokat a KSH, a TEIR és az EUROSTAT állományaiból szereztem. A térképeimhez az alapot szintén a KSH honlapjáról, továbbá Magyarország Ökoszisztéma Szolgáltatás Alaptérképéből, a VÁTI, illetve a Lechner Tudásközpont és az OSZK honlapjáról szereztem be.

A téma feldolgozását több irányból igyekeztem megközelíteni mind területi, mind tartalmi, mind pedig időbeli vonatkozásában. Területi szempontból – a vidékfejlesztési tervezés, illetve programozás léptékének megfelelően – végeztem országos és térségi vizsgálatokat három mintaterület segítségével. A tartalmi szempont a város–vidék kapcsolatok, illetve településközi viszonyok feltárását célozta, figyelemmel a települések közigazgatási rangjára, népessége nagyságára, táji hovatartozására és településképződéséhez való tartozására. Az időbeliség a településközi kapcsolatok történelmi változásaira vonatkozik.

3. EREDMÉNYEK

Kitűzött céljaimnak megfelelően, a szakirodalmi kutatás keretében feltártam és összegeztem a hazai országos és – három mintaterület vonatkozásában – a helyi (vidék)fejlesztési stratégiák, programok tájra és a város–vidék kapcsolatra vonatkozó megközelítéseit, fogalmi hátterét, a fogalmak, illetve az azzal kapcsolatos programelemek változásait. Feltártam és összegeztem továbbá a város–vidék kapcsolatokra vonatkozó elméletek történetét, különös tekintettel a hazai településhálózatra.

3.1. Tézisek, új vagy újszerű eredmények

1. Megállapítottam, hogy a **táj és a kapcsolódó fogalmak** változó, gyakran szűkítő vagy egymást átfedő tartalommal szerepelnek a vidékfejlesztési dokumentumokban, zavart okozva a dokumentumok értelmezésében. **Szükséges** tehát a vidékfejlesztési politika és különösen a hely–alapú vidékfejlesztési tervezés számára **egységes** táj és tájjal kapcsolatos **fogalmi rendszert** meghatározni. Megállapítottam, hogy **a tájépítészetben meghonosodott fogalmi rendszer megfelelő keretet nyújt e fogalmak egységesítéséhez a vidékfejlesztés számára.**
2. **Pontosítottam a tájszintű együttműködések fogalmának koncepcióját és definíciót alkottam rá a következőképpen.**

A tájszintű együttműködés: a táji adottságok hasonlósága és a helyi szereplők kapcsolatai alapján lehatárolható, összefüggő vidéki térségben létrejövő, közös érték- és fejlesztési célrendszerben megállapodott helyi lakosok, civil, vállalkozói és helyi

igazgatási szervezetek hálózattá fejlesztett kapcsolatrendszere. Az együttműködés területi határát az együttműködés résztvevői táji identitásának területi leképződése és a közös célok megvalósításához szükséges terület határozza meg, ezért azok nem állandók, hanem rugalmasak, térben és időben változó természetűek.

3. A **távoli vidéki térségek** fejlesztésének alapját – fejlődési góc hiányában – a **táji adottságok, mint belső erőforrás** képezi. Ezek azok a térségek, amelyek fejlesztésében megmutatkozik a vidékfejlesztés és a területfejlesztés különbsége, hiszen ezek a térségek nem kapcsolhatók fejlesztési gócokhoz, ezért a regionális politika eszközeivel nem fejleszthetők.

Megállapítottam, hogy a **tájszintű együttműködések a távoli, centrum–hiányos vidéki térségekben megfelelő keretet biztosítanak a vidék fejlesztéséhez, a vidékfejlesztési tervezés helyi szintjén, a táji adottságok belső energiaforrásként történő hasznosításával, amelynek gerincét a zöldinfrastruktúra ökológiai szolgáltatásai adják.**

4. Megállapítottam, hogy a **zöldinfrastruktúra–ellátottság** jó indikátor az urbánus és rurális térségek leírásához, amellyel kapcsolatban az alábbi megállapításokra jutottam:
  - a. **A településképződményhez való tartozás egy településen jobban meghatározza a zöldinfrastruktúra–ellátottság mértékét, mint a táji hovatartozás.**
  - b. A településképződmények községein mind bel-, mind külterületen minden vizsgált kategóriában markánsan elmarad a zöldinfrastruktúra–ellátottság az országos

községátlagtól. **A településképződmények sajátos településformák, amelyek községei, zöldinfrastruktúra tervezés szempontjából, a többi községhez képest eltérő kezelést igényelnek.**

- c. **A vidéki térségekben a külterületek határozzák meg** egy település zöldinfrastruktúra–ellátottságát.
  - d. A zöldinfrastruktúra–ellátottság szempontjából a **szántóknak** nagy jelentősége lehet, **a zöldinfrastruktúra fejlesztéséhez óriási potenciált jelentenek.**
  - e. Az egy főre jutó **belterületi zöldinfrastruktúra** esetében a **városok jobban ellátottak**, ami nagy valószínűséggel a belterületen található közterületek mennyiségében rejlik.
5. A vidéki térségtípusok vonatkozásában a következő megállapításokat tettem:
- a. Az egykori mezővárosok vagy valamilyen tevékenységben specializálódott falvak nyomán kialakult, olykor hazai viszonylatban középvárost is magába foglaló, mégis vidéki jelleget magukon hordozó, átmeneti térségeket a hazai viszonyoknak jobban megfelelő, **mezővárosias vidéki térségnek** neveztem el.
  - b. **A területi közigazgatási (járás, megye) határok sok esetben elváltak a valós településközi kapcsolatrendszerektől**, és ezek a rendszerek gyakran nem rendelkeznek valós központot képező várossal. A centrum, illetve térség szervező szerepet betölteni nem képes városok a **vidéki tér részeinek** tekintendők (hacsak nem tartoznak valamilyen településképződményhez).

- c. **A zöldinfrastruktúra–ellátottság és ezzel az ökológiai szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetősége új tengelyt** képez a különböző városi és vidéki térségek között, és meghatározza a fejlesztésük irányát.
6. **Megállapítottam, hogy a tájtervezés jól alkalmazható keretet biztosíthat a zöldinfrastruktúra tervezésének, és ezen keresztül képes megalapozni a vidékfejlesztési tervezést, illetve programozást is.** Az ökológiai szolgáltatásokat nyújtó felületek, a zöldinfrastruktúra tervezése ugyanis közös platformot nyújt a gazdasági, társadalmi és természeti érdekek összehangolásához, csakúgy, mint a tájtervezés. A három pillér összehangolása minden hely–alapú tervezésnek, így a vidékfejlesztésnek is feladata.
7. **Összehasonlítottam a vidékfejlesztés és a zöldinfrastruktúra fejlesztés általános céljait és a zöldinfrastruktúra funkcióit, szolgáltatási területeit és a vidékfejlesztéshez való kapcsolódási lehetőségeket. Megállapítottam, hogy a zöldinfrastruktúra fejlesztés sokrétűen járulhat hozzá a vidéken élők életminőségének javításához. Kiegészítettem a zöldinfrastruktúra funkcióit további két ponttal:**
  - a. **a területi kohézió támogatása, valamint**
  - b. **a táji összetartozás, a térségi kapcsolatok megjelenítése.**
8. **A város–vidék kapcsolatra vonatkozó feltételezések (mítoszok) tekintetében a következő megállapításokat tettem:**
  - a. **A vidék reneszánsza feltételezés csak részben támasztható alá, bizonyos népességszámú települések növekvő népessége alapján. Más mutatók,**

mint az elvándorlás, az ingázás – és hozzátehetjük a jövedelmi különbségeket is – nem a vidék felvirágzására utaló jegyeket mutat.

- b. **A vidéki térségek megítélésében** arra a következtetésre lehet jutni, hogy **valóban van különbség** a vidéki és városi emberek tekintetében, **de ez nem csak a vidéki/városi létből, hanem értékválasztásból fakadó különbség.**
- c. **A szegénység nem városi jelenség, jelen van városokban és vidéken egyaránt.** A jövedelmi összehasonlításból egyértelműen látszik a vidék lemaradása, a szegények számának növekedése mégis inkább nagyvárosi jelenség.
- d. A mezőgazdaság jelentőségének radikális csökkenésének következtében a vidéki települések foglalkoztatási szerkezete is megváltozott, mára **a vidéki települések is diverzek, és a városok jelentős hányadáról is elmondható, hogy terein dominál a mezőgazdaság.**

Ehhez kapcsolódóan rávilágítottam, hogy a város és vonzáskörzete elméletek **feltételezik**, hogy **a város körüli falvak egyben a város élelmiszer ellátó területei**, ami globalizált világunkban már egyáltalán **nem fedi a valóságot**. Az újonnan alakuló helyi piacok ennek a kapcsolatnak a visszaállítását célozzák, éppen e törekvéssel bizonyítva, hogy ez a fajta város–vidék kapcsolat ma már lényegében nem létezik.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A kutatásaim során számos olyan részeredményt is elértem, amelyek nem tartoztak szorosan a kutatáshoz, ezért nem formálódtak tézisekké, mégis hozzájárulhatnak eredményeimnek a vidékfejlesztési gyakorlatba való átültetéséhez. A kutatás során számos további gondolat, kérdés is felmerült bennem, amelyek megnyitják az utat kutatásaim folytatásához. Ebben a fejezetben ezeket a témákat veszem sorra és ajánlom megfontolásra, a gondolatokat kiérlelő vitára a vidékfejlesztéssel foglalkozó kutatók és gyakorlati szakemberek számára.

1. A szakirodalmi kutatás alapján megállapítottam, hogy a különböző országok és különféle szakterületek vidék meghatározásai a meghatározás céljától függően különböznek egymástól. A vidékpolitika érvényesítésére a támogatási rendszer alkalmazkodik az egyes országok, régiók, térségek adottságaihoz, ezért jöttek létre különböző vidékdefiníciók. A definíciók tehát nem tudományos meghatározások, hanem a támogatások odaítélhetőségét meghatározó, számszerűsíthető kritériumok rendszere. A vidék fogalmának meghatározása nem volt célom, de kutatásaim során olyan megállapításokra jutottam, amelyek hozzásegíthetnek a vidék tudományos értékű definiálásához. Ezek a szempontok az alábbiak:
  - a. A vidéki térségek állandó változásban vannak, és az ott végezhető tevékenységek egyre diverzibbakké válnak. A mezőgazdasági tevékenység nem tekinthető

többé a vidéket alapvetően meghatározó tevékenységnek Magyarországon sem.

- b. A város és a körülötte lévő vidék kölcsönös függősége a globalizált világban felbomlott (különösen az élelmiszer–ellátás tekintetében), de általában a vidék és általában a város kölcsönös függősége fennmaradt.
- c. A települési szintről legalább mikrotérségi szintre szükséges emelni a tervezési terület lehatárolását, ahol a területi közigazgatási határoknak nincs jelentősége. A települési közigazgatási határok is feloldódhatnak.
- d. A centrum, illetve térségszervező szerepet betölteni nem képes városok a vidéki tér részei (hacsak nem tartoznak valamilyen településképződményhez).
- e. A város–vidék dichotómia áttevődik a centrum–periféria dichotómiájává, ami a regionális fejlesztés hatáskörébe tartozik. A centrum térségekből kimaradó összes térség vidéki térségnek tekinthető a települések népsűrűsége és népessége számától függetlenül.
- f. A zöldinfrastruktúra–ellátottság és ezzel az ökológiai szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetősége új tengelyt képez a különböző városi és vidéki térségek között.
- g. A belterületi zöldinfrastruktúra városokban nagyobb arányban van jelen, mint a községekben, ami egyben a városiasság egyik kritériumaként is felfogható.
- h. A térségi autonómia törekvések jól becsatornázhatók a vidéki térségek fejlesztéséhez szükséges területi szint megerősítéséhez.
- i. A meghatározásnak inkább kvalitatív jellegűnek kell lennie, hogy a különböző adottságú térségekben

egységesen alkalmazható legyen, ami a tudományos elemzések és összehasonlítás nélkülözhetetlen alapja.

2. A zöldinfrastruktúra és ökológiai szolgáltatásainak tudatos beemelése a vidékfejlesztési tervezésbe a célmeghatározásokon túl is szükséges lenne az egész programozási és utóértékelési folyamatban. A zöldinfrastruktúra fenntartására és fejlesztésére, valamint a város–vidék kapcsolat erősítésére intézkedéseket, támogatási kritériumokat kellene kidolgozni. A támogatások hatékonyságának javítására folyamatos monitoring tevékenységre is szükség lenne, amelynek szempontjainak meghatározására további kutatások szükségesek.
3. A zöldinfrastruktúra–ellátottság és az ökológiai szolgáltatások tudatos formálása új tengelyt képezhet a városi és vidéki térségek között. A zöldinfrastruktúra által nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáféréstől függően valószínűleg megkülönböztethetünk fogyasztó, fenntartó és ellátó térségeket annak függvényében, hogy a térségben tevékenykedő emberek milyen mértékben használják fel az adott térségben képződött ökológiai szolgáltatásokat. Ideális helyzetben a térségi tervezési területeket úgy lehetne lehatárolni, hogy a fogyasztás és az ellátás egyensúlyban legyen.
4. A zöldinfrastruktúra fejlesztése a belterületeken a központi szerepkörű városokat nem teszi vidékivé, és fordítva, a vidéki település a zöldinfrastruktúra elvesztésével nem válik várossá.
5. A vizsgált tájszintű együttműködések között vannak olyanok, amelyek egy bizonyos cél érdekében alakultak, míg mások szélesebb körű együttműködés részesei. Mindkét csoportban vannak nagy létszámú és kis létszámú

települést magába foglaló együttműködések. A vidékfejlesztésben, mivel az széleskörű együttműködés, az együttműködő települések összes népessége el kell, hogy érje azt a méretgazdaságossági határt, ami a helyi gazdaságfejlesztéshez és az alapvető szolgáltatások fenntarthatóságához szükséges. A magyar közigazgatási szervezésben alkalmazott kétezer fős határt vehetjük alsó határnak, amelynél kisebb népességkoncentráció valószínűleg nem elegendő a fenntarthatósághoz. A Meggyesi által javasolt 5-8 ezer főt már a felső határnak tekintve, jó valószínűséggel 2 ezer és 8 ezer fő között van az a térségi lakónépesség, amit a szükséges minimumnak tekinthetünk egy autonóm vidéki térség lehatárolásához.

6. A magyar városok túlnyomó többsége, méreténél fogva, nem tud még áttételesen sem kapcsolódni az európai városhálózathoz, európai mércével Budapestet és környékét leszámítva periférikusnak (más megfogalmazásban vidékinek) tekinthető az egész ország. Talán még ennél is fontosabb azonban azt látni, hogy városaink regionális központként sem értelmezhetők európai mércével (középvárosoknak 250 ezer fő felett tekintik). A magyar településhálózatban ezért azoknak a városoknak a szerepe, amelyek mégis valós központként képesek működni (nagyjából 50 ezer főt meghaladó központok – ld. FVT-k), nagyon fontos a térség népességmegtartó képessége szempontjából.
7. A településképződmények állandó átalakulásban vannak, ismételt lehatárolásuk legalább tervezési ciklusonként indokolt lehet. A KSH kutatásai alapján látható, hogy ha a valós funkcionális városi térségek meghatározása fontos, akkor egyelőre le kell mondani arról, hogy ezek az ország teljes területét átfedés- és hézagmentesen lefedjék. A

folytonos változás miatt közigazgatási egységként kevésbé, de tervezési egységként lehet, hogy az FVT-k alkalmas keretet nyújtanának a területi fejlődéshez. A kimaradó térségek a vidékfejlesztés hatáskörében önálló fejlődési pályára állhatnak, kiteljesedhetnek saját karakterükben, miközben nem mondanak le a hálózatosodás előnyeiről. A zöldinfrastruktúra hálózat megfelelő fejlesztésével kapcsolatot lehetne teremteni az FVT-k és a vidéki térségek között.

8. A zöldinfrastruktúrát ökológiai szolgáltatásai az infrastruktúra rendszerek legalapvetőbb elemévé teszik, mert megteremtí az emberi élet ökológiai alapjait és támogatja az emberi tevékenységek sokaságát.
9. A zöldinfrastruktúra multifunkcionális jellege a zöldinfrastruktúra tervezést a multidiszciplináris terület- és vidékfejlesztés hatékony eszközévé tenné minden tervezési szinten.
10. A tájban való gondolkodás azt is jelenti, hogy lehetőség nyílik egyetlen rendszerben, egymást kiegészítő, bizonyos értelemben komplementer infrastruktúrák (szürke és zöld) tervezésére.
11. Azok a városok, ahol a mesterséges felületek mérete és elhelyezkedése nem teszi lehetővé a lakosok számára a zöldinfrastruktúra és szolgáltatásainak megfelelő elérését, a belterületi zöldinfrastruktúra fejlesztése elsőrendű feladat. Ugyanakkor láttuk, hogy a települési zöldinfrastruktúra meghatározója a külterület, ahol az egyes zöldinfrastruktúra elemek nem érnek véget a település közigazgatási határán. A települések együttműködése ezért feltétlenül szükséges.
12. Attól függően, hogy milyen ökológiai szolgáltatásokat tekintünk irányadónak, változik a számításba vett

zöldfelületi kör, aminek következtében más és más elérhetőségi térképeket kapnánk. A vidékfejlesztési tervezésben a zöldinfrastruktúra minden szolgáltatására figyelemmel kellene lenni, ezért a lehető legszélesebben érdemes a zöldinfrastruktúrát értelmezni. Ugyanakkor az egyes intézkedések tervezésekor az adott intézkedésnek megfelelő kritériumrendszert választva, szükség szerint, specifikálni lehet az elérhetőséget a zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztésekor, hogy orientálni lehessen a fejlesztések típusát. Lehetnek mennyiségi és minőségi fejlesztések, de lehetnek a magterületekre, a folyosókra vagy a puffer területekre vonatkozóak, és ezeken belül még számos lehetőség van attól függően, hogy az ökológiai szolgáltatások közül az adott esetben mit szeretnénk erősíteni.

Végezetül szeretnék a magyar vidéki térségek tervezése számára egy jövőképet megfogalmazni. A vidékfejlesztés és a zöldinfrastruktúra fejlesztés egymáshoz jól illeszkedő céljai révén a zöldinfrastruktúra tervezése a vidékfejlesztési tervezés alkalmas eszközévé válik. Az egy főre jutó zöldinfrastruktúra területének meghatározása mellett települési és térségi szinten is jól használható indikátorok alakulnak ki, amelyek nem csak a zöldinfrastruktúra mennyiségére, hanem szolgáltatásaira tekintettel, annak minőségére is figyelemmel lesznek. A településközi kapcsolatok, város és vidék egymásra utaltsága kifejeződik a zöldinfrastruktúrában. A hazai körülmények között átértékelődő nagyváros és középváros fogalma a hazai vidékfogalom számára is irányadó lesz, és a 10 ezer fős határ újragondolásával, a vidékfejlesztés térségei magukba foglalják a településképződmény kialakulásához még nem elég városias városokat is. A városoktól távol olyan vidéki térségek

lehatárolására nyílik lehetőség, amelyekben a hely-alapú tervezés tájszintű együttműködések révén valósul meg. A zöldinfrastruktúra tervezése és szolgáltatásainak használata is egy rendszerben történik. A térségi autonómia-törekvésekkel összhangban, a felelős gazdálkodás révén az ökológiai szolgáltatásokkal való fenntartható gazdálkodás a természeti környezet és a helyi közösségek jóllétét egyaránt biztosítja.

5. A SZERZŐNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓI

Publikációk angol nyelven

Folyóiratcikk

Valánszki, I., Dancsokné F.E. & Filepné K.K., 2018. Parallel Development of Green Infrastructure and Sustainable Tourism – Case Studies from Hungary. *POLISH JOURNAL OF NATURAL SCIENCES*, 33(4), pp.625–647.

Filepné, K.K., Dancsokné, F.E. & Valánszki, I., 2017a. Landscape function analysis as a base of rural development strategies. *JOURNAL OF ENVIRONMENTAL GEOGRAPHY*, 10(3–4), pp.17–26.

Sallay, Á., Mikházi, Zs., Máté, K., Dancsokné F.E., Filepné K. K., Valánszki, I., & Kollányi, L., 2016. The role of small towns in a potencial ecoregion through the example of Fertő/Neusiedlesee cultural landscape. *EUROPEAN COUNTRYSIDE*, 3, pp.278–295.

Dancsokné, F.E. & Filepné, K.K., 2016a. Green Infrastructure as a tool of Rural Development. *GRADUS*, 3(1), pp.226–231.

Dancsokné, F.E. & Sallay, Á., 2016. The role of the greenways in the harmonization of urban-rural relation in Hungary. In *Landscapes and Greenways of Resilience*. pp. 475–482.

Konferencia-kiadvány, full paper

Kollányi, L., Máté, K., Prohászka, V., Dancsokné F.E., & Sallay, Á., 2019. Greenness indicator for spatial and settlement planning based on NDVI and LAI indicators. *Proceedings of the Fábos Conference on Landscape and Greenway Planning*, 6, pp.1–9.

Publikációk magyar nyelven

Folyóiratcikk

Valánszki, I., Dancsokné F.E. et al., 2017. Szinergiák a zöld infrastruktúrában és a turizmus fejlesztésében. *TURISZTIKAI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI TANULMÁNYOK*, 2. évfolyam, 1. szám, pp.32–53.

Konferencia-kiadvány, full paper

Filepné, K.K., Dancsokné, F.E., Hubayné, H.N., et al., 2019. Budapest térségében alakuló naturparkok tájfunkció-elemzése. In *Tájak működése és arculata*. pp. 265–269.

Filepné, K.K., Dancsokné, F.E. & Valánszki, I., 2017b. Tájfunkció elemzés, mint megalapozó munkarész a vidékfejlesztési stratégiákban. In *Interdiszciplináris táj kutatás a XXI. században : a VII. Magyar Tájökológiai Konferencia tanulmányai*. pp. 163–170.

Illyés, Zs., Kollányi, L., Szilvácsku, Zs., Hubayné Horváth, N., Valánszki, I. & Dancsokné F.E., 2017. A hazai tájgondozásra váró tájak lehatárolása nemzetközi minták alapján. In *Interdiszciplináris táj kutatás a XXI. században : a VII. Magyar Tájökológiai Konferencia tanulmányai*. pp. 275–282.

Dancsokné, F.E. & Filepné, K.K., 2016b. Zöldinfrastruktúra fejlesztés és vidékfejlesztés. In *Magyar Földrajzi Napok 2016 : konferenciakötet*. pp. 588–595.

Konferencia-kiadvány, abstract

Filepné, K.K., Dancsokné, F.E. et al., 2019. Budapest térségében alakuló natúrparkok tájfunkció-elemzése. In *VIII. Magyar Tájökológiai Konferencia*. p. 73.

Hubayné, H.N., Illyés, Zs., Filepné K.K., Dancsokné, F.E. et al., 2018. *TÁJI ÖRÖKSÉGRE ALAPOZOTT VIDÉKFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI A TÁPIÓ NATÚRPARK TERÜLETÉN*, Nyíregyháza.

Dancsokné, F.E., Filepné, K.K. & Valánszki, I., 2017. Zöldinfrastruktúra a települések kapcsolatrendszerében. In *VII. Magyar Tájökológiai Konferencia - Interdiszciplináris táj kutatás a XXI. században*. pp. 36–36.

Könyvrészlet

Dancsokné, F.E., Szilvácsku, Z. & Valánszki, I., 2019. Turizmusfejlesztési lehetőségek és korlátok a natúrparkokban. In *Turizmus 3.0*. pp. 54–71.

Dancsokné Fóris, E. & Mikházi, Zs., 2017. Gyüttmentként boldogan, avagy miért lesz a turistából helyi lakos a Nivegy-völgyben? In *Turizmus és transzformáció*. pp. 115–129.

Sallay, Á. et al., 2017. Határokon át – határtalanul: Átalakuló turisztikai kapcsolatok határon átnyúló világörökségi területeken. In *Turizmus és transzformáció*. pp. 217–234.

Egyéb, nem besorolt mű

Dancsokné, F.E., Hubayné, H.N., et al., 2017. *Tápió-vidék – Natúrpark megalapozó tanulmány* F. E. Dancsokné et al., eds. , 178 p.

Dancsokné, F.E. et al., 2016. *Tájgazdálkodást megalapozó tanulmányterv a Sümegi járás nyugati részében* F. E.

Dancsokné et al., eds., Budapest: Szent István Egyetem Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék. 198 p.